

Indledning¹

AF HELLE POULSEN, MIA VON QUALEN,
RIKKE K. VOERGÅRD-OLESEN OG
LOUISE WOLTHERS

I anledning af World Outgames i København i juli/august 2009 sætter *Kvinder, Køn & Forskning* fokus på seksualitetsforskning og dens bidrag og relationer til kønsforskningen. World Outgames, som første gang løb af stablen i Montreal i 2006, er en sports- og kulturbevidenhed for homoseksuelle, biseksuelle og transpersoner fra hele verden. Foruden de sportslige konkurrencer tilbydes deltagerne også et stort kulturelt program samt en menneskerettighedskonference. Dette tiltag primært rettet mod seksuelle minoriteter har inspireret redaktionen bag *Kvinder, Køn & Forskning* til at se nærmere på den aktuelle produktion af viden om seksualitet inden for akademien.

Begrebet seksualitetsforskning giver for nogle associationer til naturvidenskabelig og biologisk forskning – til spørgsmål om, hvad seksualiteten *er*. Eller til psykologiens undersøgelser af seksuelle typer, begær og perversioner. Flere af bidragsyderne til dette temanummer afviser dog at totalisere og universalisere tegnstrukturer som f.eks. he-

teroseksualitet og homoseksualitet. I stedet lægges der vægt på at beskrive mangfoldigheden i strukturerne. Forfatterne undersøger med andre ord, hvordan seksualiteter *gøres*.

Bidragene i dette nummer medvirker til at skærpe blikket for, hvordan seksualitet sammen med f.eks. køn og etnicitet bliver konstrueret gennem diskursive processer, hvilke magtteknikker der tilknyttes, og hvordan dette får betydning for forskellige aktørers positioneringsmuligheder. I de fleste af artiklerne fokuseres der på seksualitet som uadskilleligt fra køn, og der insisteres på en teoriudvikling, som tager seksualitet med som en komponent i det at forstå køn.

Vi indleder med en samtale om seksualitetsforskning, *Seksualitet som øloplukker*. Her diskuterer Bente Rosenbeck, Peter Edelberg, Lene Myong Petersen og Maja Bissenbakker Frederiksen perspektiver og potentialer for at inddrage seksualitet og seksualitetskategorier i deres egen og kollegers forskning, samt hvordan forskellige tilgange knytter an til feminisme og queerforskning. Samtalen kommer vidt omkring, og der bliver bl.a. diskuteret, hvorvidt psykoanalysen er på vej tilbage, og om historien om det danske frisind kan læses som en frugtbar eller en ekskluderende fortælling. Denne diskussion leder over i en snak om identitetspolitik (eller ej), samt om hvad de aktivistiske miljøer kan bidrage med af nye strategier i forhold til at tænke seksualitet.

I artiklen *En hetero på laget* diskuterer Heidi Eng, hvorvidt det homoseksuelle håndboldhold Rabalder, der spiller i den norske håndboldturnering, har et dekonstruerende potentiale i forhold til heteronormativitet indenfor mandlig konkurrenceidræt. Spillernes brug af parykker og feminine udtryk under kampene er f.eks. med til at forstyrre forestillinger om heteronormativ maskulinitet(er) i 'seriøs' norsk serieidræt. Da en heteroseksuel spiller gør sin entre på holdet, kommer han til at virke som en hybrid figur, der destabiliserer forestillingen om et rent 'homohold'. Reaktio-

ner fra både medspillere, dommere og tilskuere til kampene viser, at både majoriteten (de heteroseksuelle tilskuere, modspillere og dommere) og minoriteten (de homoseksuelle medspillere) bliver forvirrede over, at grænserne mellem 'normalitet' (heteroseksualitet) og 'afvigelse' (homoseksualitet) bliver slørede. Dermed kommer den heteroseksuelle spiller til at virke som et queerende element. Artiklen kan ses som et indslag i diskussionen om hvilke strategier, der mest effektivt flytter grænser i forhold til heteronormativitet. På den ene side står kampen for 'retten til lige rettigheder'. På den anden side står kampen for 'retten til anderledeshed/mangfoldighed'.

Michael Nebeling Petersen undersøger i artiklen *Fra barnets tarv til ligestilling* Folketingets forhandlinger om kunstig befrugtning fra et queerteoretisk perspektiv. Forfatteren analyserer argumenterne for og imod loven, der i 1996 forbød lesbiske og enlige lægeassisteret kunstig befrugtning, men som i 2006 blev ophævet. Analyserne af pro- og modstanderdiskurserne peger på nogle grundlæggende ændringer i Folketingets forståelse af slægtsskab, seksualitet, familie – og frem for alt 'den lesbiske figur'. Hvilke forskydelser gør, at en gruppe menneskers samlivform først stemples som illegal og siden legaliseres? Forfatteren lokaliserer visse knudepunkter i diskurserne, såsom barnets tarv, lighed eller individuel autonomi, der tillægges skiftende betydninger. Det gør, at argumenter kan ændre position fra modstander- til prodiskurs, ligesom de ofte rummer modstridende udsagn. Et eksempel er, at det heteroseksuelle forhold på den ene side opfattes som den universelle og naturlige samlivsform, men på den anden også må beskrives som en norm, som noget der performes, som en nødvendig, symbolsk orden. I forlængelse heraf påpeger Michael Nebeling Petersen, at bag den nuværende tilladelse til lægeassisteret kunstig befrugtning ligger et krav om assimilation til den symbolske heteroseksuelle familieform – en assimilation, der eksklude-

rer subjekter, som ikke kan genkendes i en heteronormativ ramme.

Gennem et perspektiv på humor, maskulinitet og seksuelt begær analyserer Rasmus Præstmann Hansen i artiklen *Humoristiske bøsserier og latterens perversiteter* skolelivets forhandlingskampe om grænser mellem de homosociale, homofobiske og homoerotiske relationer blandt drengene på en automekanikeruddannelse. Dette perspektiv giver mulighed for at fremanalysere både overskridende og vedligeholdende elementer i skolelivet, hvor det homoerotiske udforskes og ekskluderes på samme tid. Perspektivet på disse maskulinitetskonstruktioner i skolelivet præsenterer os for et dynamisk hierarki af maskuliniteter, hvor en dominerende maskulinitet centrerer omkring et seksuelt orienteret sprogbrug med lir og latter, bøvsende handlinger, ulækker tale og et begær rettet mod imaginære pigekroppe. Humor, latter og jokes åbner også op for en leg med homoerotiske relationer og ikke-heteroseksuelle begærformer; men i samme åndedrag opdyrkes en heteroseksuel, hegemonisk maskulinitet, der eliminerer og underordner de skæve maskuliniteter.

Lene Myong Petersen analyserer i artiklen *At blive til en ligeværdig dansk kvinde – fortællinger om race, køn og heteroseksualitet*, hvordan menneskelig tilblivelse handler om racialiseret forskelssætten, og hun undersøger, hvilke betydninger kategorier af asiatisk femininitet tilskrives i en dansk kontekst. Lene Myong Petersen har i et kvalitativt empirisk forskningsprojekt om transnational adoption og racialiseret tilblivelse interviewet 35 voksne koreanske adopterede, og på denne baggrund viser hun, hvordan bestemte kategorier som for eksempel Den Thailandske Kvinde bliver genkendelige, og hvilke forståelsesmuligheder der er for begreber som 'dansk' og 'ligeværdig' i denne kontekst. Hun viser dermed hvordan race, køn og seksualitet sættes i spil og arbejder sammen som analytisk relevante kategorier. I artiklen anskueliggøres det, hvordan en racialiseret subjektiveringsproces artikule-

res, og ikke mindst hvordan en (hvid) dansk femininitetsnorm konstrueres, og hvorledes de kvindelige informanter indskrives i og må forholde sig til denne norm.

Med dette temanummer ønsker vi således at sætte fokus på kompleksiteten i seksualitetskonstruktioner og på, hvordan bestemte kategorier og subjektpositioner bliver tilgængelige for forskellige mennesker. Hermed spørger vi – også – til, hvordan disse kategorier og subjektpositioner (re)produceres som en del af selvfølgelige betydninger. Vi håber, at dette fokus vil pege på nye spørgsmål og ny viden om køn og seksualitet, der får betydning for kønsforskning og feminisme i såvel teori som praksis. Seksualitetsforskning kan sætte fokus på ustabiliteten i køns- og seksualitetskategoriers betydning og åbne for en diskussion af forholdet mellem politik, subjektivering og repræsentation. Artiklerne i dette nummer viser, hvordan kategorier som køn, alder og etnicitet intersektionaliserer med seksualitet.

Illustrationerne til dette nummer er stillbilleder fra musikvideoen til den norske kunstner Thomas Dybdahls *Dice*. I videoen optræder en broget skare af forskellige mennesker, hvor de fleste overskrider de gængse køns- og seksualitetsnormer. Billederne er intime portrætter af nærhed, kys og omfavnelser – og de supplerer og konkretiserer dermed de teoretiske vinkler på seksualitetsforskning, der præsenteres i nærværende nummer.

Helle Poulsen, ph.d., fuldmægtig,
Forsknings- og Innovationsstyrelsen
Mia von Qualen, stud.mag.
i sociology og psykologi
Louise Wolthers, kunsthistoriker, ph.d.
Rikke K. Voergard-Olesen

NOTE

1. Tak til Mathias Danbolt for værdifulde bidrag til indledningen og for kompetent styring af rundbordssamtalen.